

Öğrenme için evrensel tasarım ilkeleri: (devam)

Ne öğretilecek? Nasıl öğretilecek? konusunda çeşitli yollar kullanılarak
→ **Öğrenme için evrensel tasarım ilkeleri uygulamaya aktarılmıştır.**

Öğrenme için evrensel tasarım ilkelerine göre düzenlenen bir öğrenme ortamında
- Öğretmen **çoklu sunum yolları** ve **çoklu meşgul olma yolları** sağlayarak ve
- **Çoklu ifade etme yöntemleri** kullanarak **tüm öğrencilerinin erişimini artırabilir.**
→ **Öğrenme için evrensel tasarım rehberinde bu öneriler detaylandırılmıştır.**

Çoklu sunum yolları sağlamak:

- Öğretim sürecinde **videolar, sunumlar, kitaplar, görseller** gibi
→ **Yazılı ve görsel birbirinden çeşitli yollar kullanmayı ifade eder.**

Çoklu ifade etme yolları sağlamak:

- Öğrencilere **sözlü, yazılı, resmederek, çizim yaparak, bilgisayar ya da diğer**
- Dijital araçları kullanarak **kendilerini ifade etmelerine** olanak sağlar.
→ **Öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine göre**
- Performanslarını ortaya koymalarına yönelik **fırsat verir.**

Çoklu meşgul olma yolları sağlamak:

- Öğrencilerin **öğrenme sürecine katılmalarını** da teşvik etmeye yönelik olarak
→ **Grup çalışmaları, oyunlaştırmalar, etkileşimli süreçlerin işler hâle getirilmesidir.**

Öğrenme ortamının çevresel düzenlemeleri yapılarak
→ **Öğrencilerin erişilebilirliği desteklenebilir.**

Genellikle **öğrenme ortamı** ya da **öğrenme çevresi** denildiğinde
- **Fiziksel ortam** akıllara gelse de

Çevresel düzenlemeler:

- **Fiziksel çevre**
- **Sosyal çevre**
- **Geçici çevreye yönelik düzenlemeleri ve**
- **Aynı ortamda bulunan materyallerin uyarlanmasını ve**
- **Özel materyal desteğini içerir.**

Fiziksel çevreye yönelik düzenlemeler:

- **Ortama davranışları düzenleyici görsel ipuçlarının yerleştirilmesi**
- **Duyarlılığı olan öğrenciler için ısı, ışık ve ses düzeyinin ayarlanması**
- **Öğrencilerin gereksinimlerine göre kural hatırlatıcılarının yerleştirilmesi...**

Sosyal çevreye yönelik düzenlemeler:

- **Küçük grup çalışmalarına yer verilebilir.**
- **Akran eşleşmesi yapılabilir.**
- **Oturma düzeni farklılaştırılarak öğrenme hedefleri bu doğrultuda çalışılabilir.**
- **Görseller oluşturulup çocukların rutinlerini destekleyen şekilde kullanılabilir.**

Geçici Çevre:

- Öğrencilerin geçici olarak buldukları **yemekhane, lavabo gibi yerlerdir.**

Bu ortamların

- **Öğrencilerin fiziksel yapısı dikkate alınarak düzenlenmesi**
- **Öğrencilere davranışları ile ilgili hatırlatıcı pano görsellerin kullanımı**
→ **Desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler için önemlidir.**

Öğrencilerin öğrenme süreçlerinin desteklenmesi

- **Kullanılabilecek materyallerin ve ortamın**
→ **Gereksinimlerine göre bireyselleştirilmesi ve uyarlanması ile mümkündür.**

Onların performansları temelinde gözlem yapılarak

- **Gereksinimleri fark edilmeli ve buna yönelik destek sunulmalıdır.**

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Katılımı Sağlama**Kapsayıcı eğitim ortamlarında Katılım:**

- **Öğrencilerin etkinliğin, derslerin, rutinin**
→ **Aktif bir üyesi hâline gelmesini ve akranları ile bir arada olmasını sağlamaktır.**

Öğrenme içeriğinin farklılaştırılması → Katılımı sağlamaya destek olabilir.

- **Bu amaçla çocukların tercihleri dikkate alınabilir**
- **Etkinlikler basitleştirilebilir ya da çeşitlendirilebilir.**

Çocukların Tercihleri

- **Çocukların**
- **Materyal kullanma, bir kısım öğrenme içeriği kendisi belirleme gibi**
→ **Alternatiflerinin olması motivasyonlarını artırır.**
(*Sevdiği deftere yazı yazması, etkinlik sürecinde sevdiği bir oyuncakını yanında buldurması onların katılımını destekleyebilir.*)

Etkinlikleri Basitleştirme

- Beceri isteyen **karmaşık** bir etkinliği **küçük parçalara bölmek** veya
- Basamak sayısını **azaltarak** kapsamını **çocuğa göre sınırlandırmadır.**

Etkinlikleri Çeşitlendirme

- **Tek tip etkinliklere yer vermektten çok**
- **Çocukları farklı gelişimsel alanlarda desteklemeyi ve**
- **Bireysel gereksinimleri doğrultusunda farklı türde etkinlikler yapmayı içerir.**
(*Derslerde yer alan etkinlikleri müzik, sanat ve hareket içeren öğelerle birleştirmek bu kapsamda yapılabileceklerdendir.*)

Öğrenme sürecini farklılaştırmada desteğe gereksinimi olan öğrenciler için
- **Yetişkin desteği** ya da **akran desteği sunulabilir.**

Yetişkin desteği:

- **Çocukların katılım ve öğrenmesini desteklemek için yapılan müdahaledir.**
- **Öğrenme sürecindeki etkileşimlerde geri bildirim oldukça önemlidir.**

Geri bildirim: Öğrencilere **kendi davranışları hakkında sunulan bilgidir.**

GERİ BİLDİRİM ÇEŞİTLERİ**Düzeltilici GB****Betimleyici GB****Çaba GB****a) Düzeltilici geri bildirim:**

Öğrencilere yapması istenilen görevle ilgili sunulan geri bildirimdir.
- **Çocuğun davranışının ya da tepkisinin**
→ **Yanlış ya da uygun olmadığını bilmesini sağlar ve alternatif sunar.**
(*Mavi kaleme siyah diyen öğrenciye mavi olduğunu bildirmek...*)

b) Betimleyici geri bildirim:

Öğrencilere davranışlarının bulunduğu ortama ve kişilere etkisi ile ilgili sunulan
→ **Olumlu olarak ifade edilen geri bildirimdir.**
Onlara hangi davranışların sınıf ortamında uygun olduğu konusunda
→ **Bilgi veren önleyici bir sınıf yönetimi stratejisidir.**
(*Serbest oyun zamanında çocuklara "Ayşe ile oyuncaklarını çok güzel paylaştın.", "Onunla oynadığın için Can çok mutlu oldu, harikasın!"*)
→ **Çocukların davranışlarını betimleyerek onlara sunulan geri bildirimdir.**

c) Çaba geri bildiri:

Öğrencilere öğrenme sürecindeki çabalarına yönelik davranışlarına sunular.
(*Sanat etkinliğinde fırça ile boyama yapan bir çocuğa öğretmenin "Çok çabalyorsun, boyamanı bitirmek üzeresin."*)

Öğrenme ürünlerinin farklılaştırılması:

Öğrenme sonucundaki kazanımları ifade etme yollarının
→ **Çocukların performanslarına göre farklılaştırılmasıdır.**

Öğrenme ürünleri: Öğrencilerin **ne öğrendiğini** → **Nasıl gösterebileceğidir.**

Kapsayıcı eğitim ortamlarında çocukların katılımının sağlanması

→ **Öğrenme içeriğinde, sürecinde ve sonucunda yapılacaklarla mümkündür.**

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Öğrenme İçeriklerine İlişkin Düzenlemeler

Kapsayıcı eğitim ortamları hangi kademede / hangi ders kapsamında olursa olsun
→ **Farklı ve çeşitli öğrenme gereksinimleri olan öğrencilerden oluşur.**
→ **Öğrencilerin performanslarına ve konulara göre içerik düzenlenmelidir.**

Öğretmenlerimiz öğrenme içeriklerini kapsayıcı şekilde düzenlemeden önce
"Sınıftaki öğrencilere ne öğreteceğime nasıl karar veriyorum?" demelidir.

Öğrencilere ne öğretilene karar verirken

- **Öğrenme gereksinimlerine**
- **Hazır bulmuşluklarına**
- **Değerlendirme sonuçlarına**
- **Müfredat kazanımlarına bakılmalıdır.**

Öğrenme içeriklerinin uyarlandığı sınıf X Geleneksel sınıf farklılıkları:

Bu farklılıkları **TANERİ** → **TOMLİNSON**'dan uyarlamıştır:

Geleneksel Sınıflar	Öğretimin Uyarlandığı Sınıflar
Öğretim öğretmen merkezlidir.	Öğretim öğrenci merkezlidir.
Öğretim genel olarak büyük grup etkinlikleri şeklinde yapılır.	Farklı gruplama formatları (büyük grup, küçük grup, akran eşleme) vardır.
Gruplar oluşturulurken sabit ve öğretmen yönlendirmeli olarak düşük, orta, yüksek başarıları grupları şeklinde yapılır.	Öğrencilerin öğrenme gereksinimlerine ve ilgilerine göre gruplanmalar yapılır.
Öğretmen daha çok orta seviyedeki öğrencilere göre öğretim yapar.	Öğretmen sınıftaki herkesin özelliklerini dikkate alarak öğretim yapmaya çalışır.
Öğretim tek bir şekilde (ders anlatımı yoluyla) sağlanır.	Öğretim birden fazla yolla sağlanır.
Öğretim görevleri, sınıf düzeyindeki standartlarla uyumludur.	Sınıf düzeyindeki standartlarla uyum sağlarken, öğretim görevleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve farklılıklarına hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.
Öğretmen bilgiyi sunmak için tek bir kaynağa güvenir.	Öğretmen bilgileri sunmak için çeşitli materyaller (örneğin, birden fazla sınıf düzeyinden ders kitapları, bilgisayar yazılımı) kullanır.
Öğretmen tüm öğrencilere aynı ödevi verir.	Öğretmen birkaç ödev seçeneği sunar.

Şekil 3. Geleneksel sınıflar ve öğretimin uyarlandığı sınıflar

Öğrenme içeriği: Öğrencilere **ne öğreteceğini** ifade eder.

Öğretimin uyarlandığı sınıflarda

→ Öğrenme içeriği de öğrencilere göre farklılaştırılır.

Öğrenme içeriğinin uyarlanması çeşitli yollarla yapılabilir:

- Öğrenme içeriğinin miktarı değiştirilerek
- Öğrenme içeriğinin zorluğu değiştirilerek
- Alternatif hedefler konularak
- Öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak gerçekleştirilebilir.

a) **Boyut/miktar:** Öğrencinin öğrenmesi beklenen öge sayısı değiştirilir.

b) **Zorluk:** Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre zorluk seviyesini çeşitlendirilir.

c) **Alternatif hedefler:** Aynı materyaller ve içerik ile ders amacı çeşitlendirilir.

d) **Öğrencilerin ilgileri:** İlgileri dikkate alınarak motivasyonlarının artırılır.

Öğrencilerin ilgilerini dikkate alarak içeriği düzenlemede:

"Araştırıyorum" stratejisi kişisel ilgi alanlarına göre araştırmaya teşvik eder.

"Soruların var!" s. ilgilendikleri soruları sorma/cevaplama/paylaşmaya teşvik

"Bir ders tasarlıyorum!" s. derste ne üzerinde çalışacaklarına karar vermeleri...

İçeriği uyarlamanın diğer yolları:

A) Destekleme (scaffolding) B) Öğrenme sözleşmeleri C) Mini dersler

A) Destekleme Stratejisi:

- Öğrencinin performansına göre sistematik olarak sunulan destek

- Öğrenci bağımsızlaştıkça (ustalaştıkça) kaldırılarak aşamalı bir sistem izlenir.

B) Öğrenme sözleşmesi:

- Öğrencinin belirli bir süre içinde tamamlayacağı iş yazılı olarak belirlenir.

- Öğretmen ve öğrenci arasında yapılan bir anlaşmadır.

Öğrenme sözleşmelerini kullanırken dikkat edilecekler:

1) Bazı öğrenciler sözleşmelerini erken tamamlayabilir.

→ Öğrenci için içerikle ilgili ek etkinlikler planlamalıdır.

2) Öğrenciler genellikle zamanlarını yönetmek için yardıma ihtiyaç duyarlar.

→ Öğretmenler günlük planlama gibi destekler sağlayabilir.

3) Beklenmeyen olaylar (devamsızlığı, hastalık ...) gelişebilir.

→ Öğretmenler sözleşmeyi tamamlamak için ek süre teklif edebilir.

C) Mini Dersler:

Öğretmen bilgi düzeyinin değerlendirilmesine dayanarak

- Öğrencilerinin bir kısmına yeniden öğretebilir

- Bir grup öğrenciye öğretmek için başka bir yol bulabilir veya

- Anlayışlarını ve becerilerini genişletmek için başka bir grupla çalışabilir.

Küçük grup çalışmalarında

Bir grup → Bir konu ile ilgilenebilirken

Diğer gruba → Mini bir ders yapmak anlamalı bir alternatiftir.

Aileler ve Çocuklarla İletişim

Öğrenme içeriğini düzenleme sürecinde aileler ile iletişim de oldukça önemlidir.

Kapsayıcı eğitim ortamları → Geleneksel öğretimden farklıdır.

- Öğretmenler kapsayıcı bir sınıfta neler bekleyebileceklerini

→ Öğrenciler ve velilerle konuşabilir, onlara bilgi verebilir.

→ Bu gören öğrencinin motivasyonu artar. Veli açısından da önemlidir.

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Öğrenme Süreçlerine İlişkin Düzenlemeler

Kapsayıcı ortamlarda öğrencilerin çeşitli öğrenme gereksinimlerine göre

→ Öğrenme süreçleri de farklılaştırılabilir.

Öğrenme süreci öğrencilerin içerisinde buldukları ortamda

öğretmenleri, arkadaşları, okuldaki/sınıftaki tüm araç gereçler, materyaller ile etkileşim kurduğu süreçtir.

Öğrenme sürecinin

Nörolojik, eğitimsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik boyutu vardır.

Sınıflarda birbirinden çeşitli özelliklere sahip öğrencilerin

→ Öğrenme sürecinden yararlanabilmeleri için çeşitli düzenlemeler gerekir.

"Birlikte öğrenen çocuklar, birlikte yaşamayı da öğrenirler."

-Birbirine sorarak, birbirinden öğrenerek gelişirler ve değişirler.

Öğrenme süreci ile öğretmenlerin

- Öğrencilere kazandırmayı hedeflediği içeriği nasıl öğreteceği ve

- Öğrencilerin nasıl öğreneceği kast edilmektedir.

Sürece ilişkin yapılan uyarlamalarda öğretmen Nelere Odaklanır?

- Nasıl öğretim sunacağı → **Girdi**

- Öğrenciye ne kadar ve ne tür destek sağlayacağı → **Destek düzeyi**

- Öğrenciden ne tür tepkiler bekleyeceği → **Tepki**

- Öğretim için ne kadar süreye gereksinim duyacağı → **Süre**

- Öğrencilerin etkinliklere katılımı ilgili beklentilerinin neler olacağı → **Katılım**

→ gibi soruların yanıtlarına odaklanmalıdır.

Öğretimin sunum şeklini uyarlayabilirsiniz:

- Farklı görsel araçlar kullanarak,

- Daha somut örnekler planlayarak,

- Uygulamalı etkinlikler yaparak,

- Öğrencileri iş birliği gruplara yönlendirerek bunları yapabilirsiniz.

Öğrencilerin tepkilerini uyarlayabilirsiniz:

- Öğrencinin yönergelere nasıl yanıt verebileceğini;

- Sözlü ve yazılı yanıtı izin vererek,

- Öğrenciler için bir iletişim kitabı kullanarak,

- Uygulamalı materyallerle bilgileri göstermelerine izin vererek yapabilirsiniz.

Öğrenme, görev tamamlama veya test etme için ayrılan ve izin verilen süreyi uyarlayabilirsiniz:

- Bir görevi tamamlamak için bir zaman çizelgesini kişiselleştirme.

- Telefon hatırlatıcısı kullanarak sırada hangi dersin olduğunu hatırlatma olabilir.

- Bazı öğrenciler için öğrenme süreci hızlandırılabilir ya da azaltılabilir.

- Öğrencilere yönelik bireysel destek miktarını artırabilirsiniz.

- Akran arkadaşlar, öğretim asistanları, akran eğitimciler belirleme

- İpucu ve yardım sistemlerini kullanabilirsiniz.

- Öğrencinin göreve aktif olarak dâhil olma seviyesini uyarlayabilirsiniz.

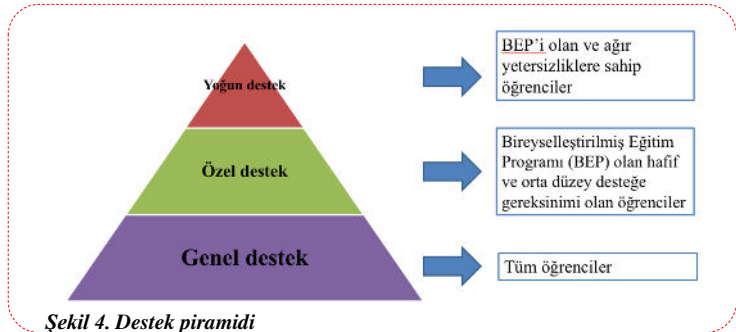
Kapsayıcı eğitim ortamlarında tüm çocukların/öğrencilerin

- Çeşitli öğrenme ve gelişim özellikleri bakımından desteğe ihtiyacı olabilir.

- Tüm öğrencilerin öğrenebilir.

- "Etiketlerinden" ziyade performanslarına göre "desteklenmeler"

- Zihnimiz de bu destek piramidindeki gibi çalışmaktadır:



Şekil 4. Destek piramidi

Destek kavramını ön plana çıkardığımızda bu sistemde

1) Tüm öğrencilerin çeşitli bakımlardan desteklendiği genel desteğin sunumu

2) Gelişimsel olarak çeşitli yetersizlik ve sınırlılıklara sahip, tam almış ve

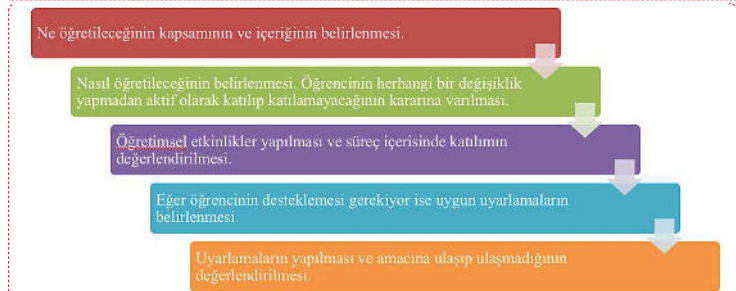
- BEP'li öğrenciler için özel destek (hafif/orta düzeyde) desteğin sunumu

3) Ağır yetersizliklere sahip öğrenciler için yoğun desteğin sunumunu yer alır.

Tüm kademelerdeki kapsayıcı ortamlarda

→ öğrencilerin öğrenme ve gelişim özellikleri bakımından desteğe ihtiyacı vardır.

Uyarlama yapmaya karar verdiğimizde neler yapmamız gerekiyor?



Şekil 5. Uyarlama süreci

Uyarlamaların Etkisinin Değerlendirilmesi

Kapsayıcı eğitim ortamlarında sadece uyarlamalara yer vermekten ziyade

- Yapılan bu düzenlemelerin etkisini değerlendirmek de çok önemlidir.

- Amacına ulaşması

- Süreçte bir değişiklik gerekip gerekmemesi

- Öğrencilere verilen desteğe ihtiyacın devam edip etmediğinin belirlenmesi

→ Yapılacak bu değerlendirmelere ve veriye dayalı kararlar vermeye bağlıdır.

Uyarlamaların etkisini değerlendirmek üzere sorular sormamız

→ Aynı uyarlamalarla ilgili çeşitli kararlar vermemizi de kolaylaştırır:

1. Öğretim sürecinde hangi uyarlamalar kullanılmaktadır?

2. Uyarlamaların öğretim sürecinde etkisi nedir?

3. Uyarlamaların işe yarayıp yaramadığı ile ilgili öğrenciler ne düşünüyor?

Tüm kademelerde, tüm derslerde ve tüm öğrenciler için uyarlama yapılabilir.

- İlgili, hazır bulunuşluk ve öğrenme gereksinimlerine göre değişiklikler yapılır.

- Öğrenme sürecinin farklılaştırılmasında tek bir yol yoktur!

- Öğrencilere ve öğretim kapsamına göre yollar değişebilir.